

378.147(082)

Т.78

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 4

**Трудова та професійна
підготовка молоді:
проблеми та шляхи
їх розв'язання**

Н.П. Корогод

м. Дніпропетровськ

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ-ТЕХНІКУМІ

Однією з найважливіших методичних проблем навчально-виховного процесу є організація самостійної роботи студентів. Виходячи з того, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості, можна стверджувати – чим більше в освіті самоосвіти, тим досконалішою є особистість. В сучасних соціально-економічних умовах для нашого суспільства особливо актуальним стає здатність до самоствердження, самореалізації, що в свою чергу неможливо без самовиховання і самоосвіти. Самоосвіта ж ґрунтується на самостійній роботі студентів, в створенні оптимальних умов для якої і полягає педагогічна та методична майстерність.

Отже, вся система навчання і особливо самостійна робота повинні бути побудовані так, щоб активізувалась особистість студента. В організації самостійної роботи важливо студентам розуміти, що вчитись – означає вчити себе.

Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993р. № 161, передбачено, що самостійна робота студентів (СРС) повинна становити не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу часу, відведеного на вивчення конкретної дисципліни. Така кількість годин дає можливість розвивати пізнавальну активність, формувати самостійність, як рису особистості, здатність до творчого розв'язання сучасних виробничих завдань, уміння приймати рішення. Це необхідно на сучасному етапі у зв'язку з докорінними змінами економічних відносин у країні, динамізмом сучасної науки і техніки, зростанням ролі особистості в сучасному житті та праці. СРС сьогодні з методичної проблеми перетворилась на суспільну.

Значне збільшення кількості годин на СРС вимагає нового підходу до управління нею, зокрема до її організації, забезпечення, контролю, ролі та діяльності учасників процесу навчання, тобто розробки комплексних систем управління.

Співвідношення обсягів аудиторних занять і самостійної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми, а також питомої ваги в навчальному процесі практичних, семінарських і лабораторних занять.

Тематика матеріалу, що виноситься на самостійне опрацювання студентів (з вказанням, де знаходиться його навчально-методичне забезпечення) узгоджується на засіданні відповідної предметної комісії і затверджується в протокольному порядку головою комісії.

Пакет методичного забезпечення організації СРС з будь якої дисципліни має в собі містити:

- навчальну та робочу програми;
- план самостійної роботи студентів;
- графік самостійної роботи студентів;
- індивідуальний навчальний план роботи студента;
- завдання для СРС, до структури яких входить: мета і методичні рекомендації по виконанню; критерії оцінки, вимоги до знань та вмінь студентів; перелік питань з теми; індивідуальні завдання; питання для самоконтролю; форма і дидактичний матеріал для забезпечення контролю; перелік джерел для використання матеріалу для самостійної підготовки; визначення місця виконання СРС.

СРС – частина навчального процесу, форма управління навчальною діяльністю студентів у час, вільний від аудиторних

занять, яка включає систему заходів управління, стимулювання та інформаційно-методичного забезпечення.

Завдання щодо координації дій студентів при організації СРС покладаються на дирекцію, відділення, предметну комісію та викладачів технікуму. Дирекція та відділення створюють умови для досягнення мети, здійснюють виховний вплив стосовно формування вмінь студента самостійно управляти своєю діяльністю, набуття навичок, самоорганізації і самодисципліни.

Предметна комісія і викладачі забезпечують розробку необхідних інформаційно-методичних матеріалів, створення системи контролю, обліку, аналізу результатів з дисциплін.

Управління СРС має включати процеси планування, організації, мотивації (стимулювання) і контролю. Функція стимулювання, тобто спонукання студентів до активної діяльності у самостійному набутті умінь та знань, потребує від організаторів навчального процесу володіння всіма аспектами комунікації, налагодження індивідуального підходу до кожного студента.

Досвід педагогічної науки свідчить, що проблема організації самостійної роботи в навчальних закладах постійно вивчається і досліджуються шляхи підвищення її ефективності. Заслуговує уваги, на наш погляд, модель реалізації управління самостійною роботою студентів у наукових працях Журавської Л.М. Вона досить вдало визначила та систематизувала такі поняття, як цілі СРС, рівні реалізації СРС. Цілі поділяються на виховні, навчальні, освітні. Виховні – це прищеплення самостійності як риси особистості й стереотипу пізнання, тобто потреби до поповнення та оновлення своїх знань; навчальні – набуття вмінь і практичних навичок техніки самостійної роботи, уміння приймати рішення, формувати конкретні завдання залежно від загального напрямку діяльності, уміння визначати методи і засоби розв'язання проблем; освітні – здобування студентами загальноосвітніх професійних умінь, знань та навичок.

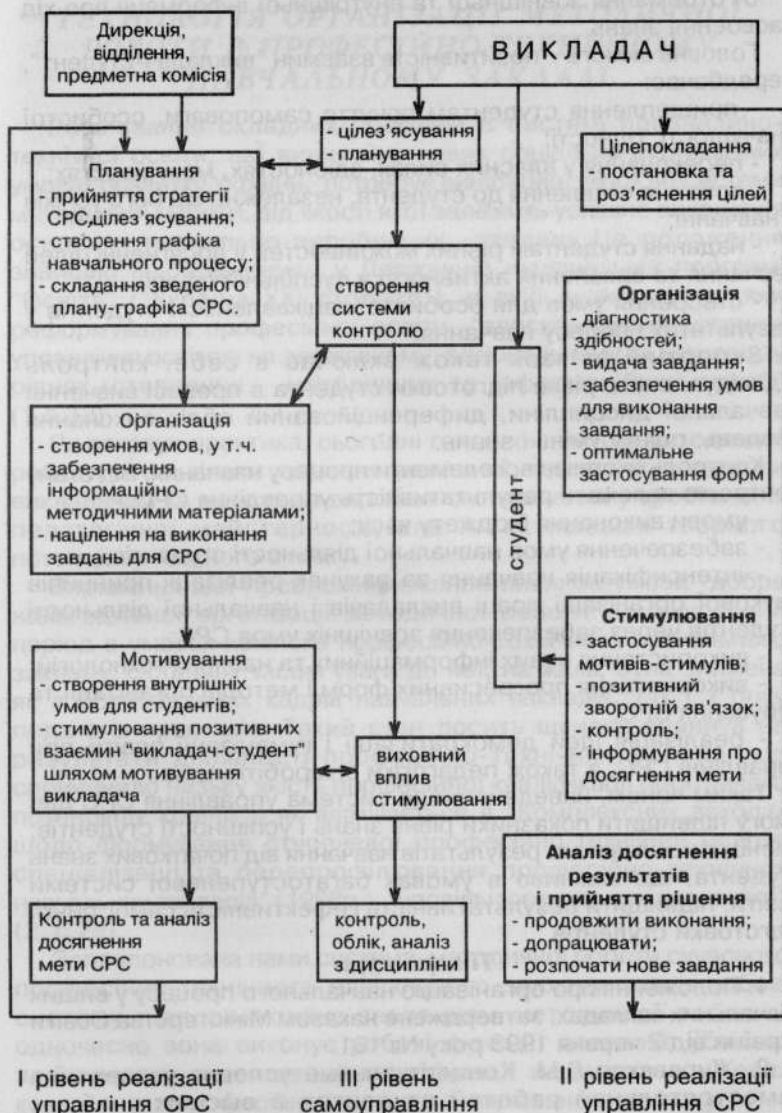
Реалізація управління СРС має такі рівні:

- "адміністрація-викладач", де забезпечуються необхідні умови і заходи організації;

- "викладач-студент" – відіграє вирішальну роль у процесі і досягненні мети СРС і результату навчально-пізнавальної діяльності;

- самоуправління студента – відбувається активізація пізнавальної діяльності студента за допомогою самонавчання і самоконтролю з метою розв'язання поставленої викладачем навчальної проблеми.

Модель реалізації СРС в технікумівській системі управління може мати такий вигляд:

Дуже важливим у навчально-виховному процесі є зворотний зв'язок "викладач-студент", що здійснюється з метою:

а) консультацій і надання методичної допомоги студентам, стимулювання, інформування про цілі самостійної діяльності та їх досягнення;

б) отримання зовнішньої та внутрішньої інформації про хід засвоєння знань.

Головна вимога – позитивність взаємин “викладач-студент”, передбачає:

- прищеплення студентам почуття самоповаги, особистої значущості, гідності;

- переконання у власних силах, здібностях, можливостях;

- поважне ставлення до студента, незалежно від його успіхів у навчанні;

- надання студентам рівних можливостей у досягненні цілей навчання та виявлення активності у суспільній сфері;

- створення умов для особистої зацікавленості студентів у результатах процесу навчання.

Зворотній зв'язок також включає в себе: контроль індивідуального рівня підготовки студента в процесі вивчення навчальної дисципліни, диференційований облік виконання завдань; оцінку умінь і знань.

Контроль охоплює всі елементи процесу навчання. Від стану контролю залежать результативність управління СРС:

- умови виконання бюджету часу;

- забезпечення умов навчальної діяльності студентів;

- інтенсифікація навчання за рахунок реалізації принципів наукової організації праці викладачів і навчальної діяльності студентів через забезпечення зовнішніх умов СРС;

- використання нових інформаційних та наочних технологій;

- використання прогресивних форм і методів організації та керування СРС;

- реалізація ідей демократизації і гуманізації освіти при управлінні СРС, а також педагогіки співробітництва.

Таким чином, наведена вище система управління СРС дає змогу підвищити показники рівня знань і успішності студентів; зменшити залежність результатів навчання від початкових знань студента, що важливо в умовах багатоступеневої системи освіти; підвищити результативність і ефективність самостійної підготовки студентів.

Література

1. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства Освіти України від 2 червня 1993 року № 161.

2. Журавская Л.М. Концептуальные условия управления самостоятельной работой студентов в высших учебных заведениях // Образование и управление, 1999.

3. Аксьонова О.В. Методика викладання економіки: Навч. посібник – К.: КНЕУ, 1998.